

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015
Кафедра міжнародного публічного права

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою
(пост. п. 6 від «17» 02 2020 р.)

Ректор

А. А. Мазаракі

**МІЖНАРОДНЕ ЕНЕРГЕТИЧНЕ ПРАВО/
INTERNATIONAL ENERGY LAW**

**РОБОЧА ПРОГРАМА
COURSE OUTLINE**

освітній ступінь	доктор філософії	/	PhD
галузь знань	29 Міжнародні відносини	/	International Relations
спеціальність	293 Міжнародне право	/	International Law

Київ 2020

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ
заборонено**

Автор: Н.В. Плахотнюк, кандидат юридичних наук, доцент.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри міжнародного публічного права 17.02.2020 р., протокол № 10.

Рецензенти: О. О. Капелюш, керівник експертної групи Директорату європейської інтеграції та інвестиційної політики Міністерства енергетики та захисту довкілля України.

Л. М. Дешко, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного публічного права КНТЕУ.

Л.Л. Нескороджена, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного приватного, комерційного та цивільного права КНТЕУ.

**МІЖНАРОДНЕ ЕНЕРГЕТИЧНЕ ПРАВО/
INTERNATIONAL ENERGY LAW
РОБОЧА ПРОГРАМА
COURSE OUTLINE**

освітній ступінь	доктор філософії	/	PhD
галузь знань	29 Міжнародні відносини	/	International Relations
спеціальність	293 Міжнародне право	/	International Law

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ ТА РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА ТЕМАМИ (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН)

Назва теми	Кількість годин				Форми контролю
	Усього годин / кредитів	з них			
		лекції	практичні (семінарські) заняття	самостійна робота	
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Сучасна система міжнародного енергетичного права та тенденції її розвитку	22	4	4	14	Д, О, ТЗ
Тема 2. Екологічні аспекти енергетичного права	22	4	2	16	Д, О, ТЗ
Тема 3. Головні засади енерго-ефективності в міжнародному праві	22	4	2	16	Д, О, ТЗ
Тема 4. Міжнародно-правове регулювання екологічно орієнтованої енергетики	24	4	4	16	Д, О, ТЗ
Разом	90/3	16	12	62	
Підсумковий контроль – залік					

Умовні скорочення:
 дискусія – Д;
 опитування – О
 творче завдання – ТЗ.

4. ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНИХ ТА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час, год.
<p>Знати: сутність та структурні елементи системи МЕН, тенденції її розвитку.</p> <p>Вміти: аналізувати політико-правові позиції окремих держав та груп держав в енергетичній сфері з метою вироблення міжнародно-правової позиції України в даній сфері.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 1 Сучасна система міжнародного енергетичного права та тенденції її розвитку</p> <p style="text-align: center;">Лекція 1 Місце міжнародного енергетичного права в системі міжнародного права</p> <p style="text-align: center;">План лекції 1</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вплив розвитку світової енергетики та міжнародного права на формування міжнародного енергетичного права. 2. Політико-правові позиції окремих держав та груп держав в енергетичній сфері. 3. Взаємодія міжнародного енергетичного права та міжнародного приватного права. 4. Тенденції розвитку міжнародного енергетичного права. 	2
	<p style="text-align: center;">Лекція 2 Міжнародна енергетична правосуб'єктність</p> <p style="text-align: center;">План лекції 2</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Україна як суб'єкт міжнародного енергетичного права. 2. Міждержавні організації та інститути в глобальній енергетичній системі. 3. Юрисдикція органів ЄС в енергетичній сфері. 	2
	<p style="text-align: center;">Семінарське заняття 1 Місце міжнародного енергетичного права в системі міжнародного права</p> <p style="text-align: center;">Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості міжнародного енергетичного права як галузі міжнародного права. 2. Функції міжнародного енергетичного права та їх співвідношення з загальними функціями міжнародного права. 3. Поняття і система основних принципів міжнародного енергетичного права. 	2
	<p style="text-align: center;">Семінарське заняття 2 Міжнародна енергетична правосуб'єктність</p> <p style="text-align: center;">Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Правосуб'єктність Міжнародного енергетичного агентства (МЕА). 2. Організація країн-експортерів нафти (ОПЕК) і її вплив на формування політики в міжнародному 	2

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час, год.
	<p>довкілля в процесі енергетичного циклу.</p> <p>Семінарське заняття 3 Екологічні аспекти енергетичного права Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Взаємодія міжнародного енергетичного права з міжнародним правом навколишнього середовища. 2. Принцип захисту і охорони навколишнього середовища в рамках енергетичного циклу. 3. Принцип захисту навколишнього середовища на благо нинішнього і майбутніх поколінь (принцип рівності поколінь) як основа сталого розвитку. <p>Самостійна робота</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підготувати аналітичну записку на тему: «Екологічна безпека в умовах міжнародного співробітництва в енергетичній сфері». 2. Підготувати наукову доповідь на тему: «Екологічний вимір енергетичної безпеки» (обов'язкове виконання). 3. Проаналізувати вплив рішення Саміту G8 в Санкт-Петербурзі з Глобальної енергетичної безпеки 2006 року на розвиток міжнародного енергетичного права. Підготувати наукову доповідь. <p>Список рекомендованих джерел Основний: 5-10. Додатковий: 13-20, 28. Інтернет-джерела: 30-39.</p>	<p>2</p> <p>16</p>
<p>Знати: головні засади енергоефективності в міжнародному праві.</p> <p>Вміти: формуванню комплексний підхід до розуміння сучасних актуальних проблем міжнародного енергетичного права, серед яких підвищення енергоефективності і енергоефектив-</p>	<p>Тема 3 Головні засади енергоефективності в міжнародному праві Лекція 5 Енергоефективність як інструмент енергетичної політики План лекції 5</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Енергоефективність як окрема галузь енергетичної політики. 2. Ключова роль енергоефективності у вирішенні проблеми зміни клімату. 3. Значення підвищення енергоефективності і енергоефективних технологій для сталого розвитку. <p>Лекція 6 Питання енергетичної бідності в ЄС та Україні План лекції 6</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема юридичної кваліфікації енергетичної бідності в ЄС та Україні. 2. Необхідність формування цілісної концепції боротьби з енергетичною бідністю. 3. Реальна монетизація державної допомоги для вразливих споживачів енергетичних послуг як стимул 	<p>2</p> <p>2</p>

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час, год.
<p>них технологій для сталого розвитку; сформувані концепцію боротьби з енергетичною бідністю.</p>	<p>їх до енергозбереження.</p> <p>Семінарське заняття 4 Головні засади енергоефективності в міжнародному праві Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Принцип енергозбереження і енергоефективності. 2. Реалізація принципу енергозбереження і енергоефективності в Кіотському протоколі і Рамковій конвенції ООН про зміну клімату 1997 р. 3. Субсидії чи реальна монетизація державної допомоги для вразливих споживачів енергетичних послуг як стимул їх до енергозбереження? <p>Самостійна робота</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізувати реалізацію принципу енергозбереження і енергоефективності в рамках Протоколу до Договору до Енергетичної хартії. Підготувати аналітичну записку. 2. Пояснити зв'язок між енергоефективністю і енергетичною безпекою Західного світу. Підготувати схеми, таблиці, діаграми. 3. Дослідити як енергоефективність як інструмент енергетичної політики, сприяє підвищенню конкурентоспроможності промисловості. Підготувати наукову доповідь. <p>Список рекомендованих джерел <i>Основний: 1, 3-6, 10.</i> <i>Додатковий: 18-22, 26.</i> <i>Інтернет-джерела: 27, 30-36, 39.</i></p>	<p>2</p> <p>16</p>
<p>Знати: особливості міжнародно-правового регулювання екологічно орієнтованої енергетики.</p> <p>Вміти: застосовувати міжнародно-правову джерельну базу регулювання ЕОЕн з метою визначення</p>	<p>Тема 4 Міжнародно-правове регулювання екологічно орієнтованої енергетики Лекція 7 Міжнародне право навколишнього середовища і екологічно орієнтована енергетика План лекції 7</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вплив міжнародного права навколишнього середовища на розвиток міжнародного енергетичного права. 2. Екологічно орієнтована енергетика (ЕОЕн) і міжнародне право. 3. Концепція ЕОЕн, національні та міжнародні правові системи. <p>Лекція 8 Міжнародний інституційний механізм ЕОЕн План лекції 8</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міжнародно-правова джерельна база 	<p>2</p> <p>2</p>

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час, год.
<p>пріоритетних напрямків розвитку альтернативних джерел енергії в Україні.</p>	<p>регулювання ЕОЕн.</p> <p>2. Принцип правового забезпечення розвитку та використання нових і відновлюваних джерел енергії.</p> <p>3. Спеціалізовані енергетичні організації в міжнародному інституційному механізмі ЕОЕн.</p> <p style="text-align: center;">Семінарське заняття 5</p> <p style="text-align: center;">Міжнародне право навколишнього середовища і екологічно орієнтована енергетика</p> <p style="text-align: center;">Питання до заняття</p> <p>1. Роль міжнародних стандартів у просуванні ЕОЕн як альтернативи вуглецевій енергетиці.</p> <p>2. Міжнародно-правові основи регулювання біоенергетики.</p> <p>3. Обов'язок держав розвивати відновлювані та екологічно безпечні джерела енергії.</p> <p style="text-align: center;">Семінарське заняття 6</p> <p style="text-align: center;">Міжнародний інституційний механізм ЕОЕн</p> <p style="text-align: center;">Питання до заняття</p> <p>1. Міжнародне енергетичне агентство (МЕА).</p> <p>2. Міжнародне агентство з відновлюваних джерел енергії (ІРЕНА).</p> <p>3. Форум країн-експортерів газу (ФКЕГ).</p> <p>4. Позиція України щодо ЕОЕн.</p> <p style="text-align: center;">Самостійна робота</p> <p>1. Підготувати презентацію на тему: «Співвідношення основних принципів міжнародного енергетичного права з принципами міжнародного права навколишнього середовища».</p> <p>2. Дослідити проблеми спільного регулювання міжнародного права навколишнього середовища і екологічно орієнтованої енергетики. Підготувати наукову доповідь.</p> <p>3. Підготуйте наукову доповідь на тему: «Право кожної держави на проведення екологічного моніторингу та експертизи енергетичних проектів».</p> <p>Список рекомендованих джерел</p> <p><i>Основний:</i> 3, 5, 9-10.</p> <p><i>Додатковий:</i> 14-17, 22-26.</p> <p><i>Інтернет-джерела:</i> 35-39.</p>	<p>2</p> <p>2</p> <p>16</p>
	Разом	90
Підсумковий контроль – залік		

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основний

1. Заключний документ Гаазької конференції з Європейської енергетичної хартії. URL:http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_061.
2. Декларація Конференції ООН з проблем оточуючого людину середовища 1972р. хартії. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_454.
3. Договір до Енергетичної Хартії та Заключний акт до неї. Протокол до Енергетичної Хартії з питань енергетичної ефективності і суміжних екологічних аспектів URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_056.
4. Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_272.
5. Кіотський протокол до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату 1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_801.
6. Directive 2009/72/EC of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 concerning common rules for the internal market in electricity and repealing Directive 2003/54/EC. Official Journal, L 211. 2009. P. 55 – 93.
7. Directive 2009/73/EC of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 concerning common rules for the internal market in natural gas and repealing Directive 2003/55/EC. Official Journal, L 211. 2009. P. 94 – 136.
8. Regulation (EC) No 714/2009 of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 on conditions for access to the network for cross-border exchanges in electricity and repealing Regulation (EC) No 1228/2003. Official Journal, L 211. 2009. P. 15 – 35.
9. Naseem M. International Energy Law. Kluwer Law International, 2017. 270 p.
10. Talus K.; R.J. Heffron. What is "International Energy Law" or "Energy Law"?". 2018. URL: <https://www.ogel.org/article.asp?key=3762>.

Додатковий

11. Аллахвердієв А.Г. Енергетична безпека в наукових підходах і концепції теорії міжнародних відносин. Правова держава. 2015. №19. С.153-159.
12. Дікареєв О.І., Краснощок О.В., Зваженко Ю.В., Накалюжна А.С. Становлення Lex Petrolea та Lex Mercatoria в системі джерел енергетичного права. Наукові праці МАУП. К., 2015. Вип. 45(2). С. 23-30.
13. Замятин В. Договор к энергетической хартии: механизм разрешения инвестиционных споров. Вестник Государственной регистрационной палаты. №1. 2012. С.42-50.
14. Замятин В. Договор к энергетической хартии и транзит энергоресурсов. Мировая энергетика - XXI век. №1. 2009. С. 37-46.
15. Конопляник А.А. Вхождение Украины в Договор об Энергетическом сообществе ЕС со странами Юго-Восточной Европы: последствия для всех заинтересованных сторон. Нефть и газ. №6. 2010. С. 20-36.

16. Крупко С. Международный центр по урегулированию инвестиционных споров. Хозяйство и право. 2002. №6. С. 106-118.
17. Крупко С.И. Инвестиционные споры между государством и иностранным инвестором. М., 2002. 330 с.
18. Кузьміна М.М. Окремі проблеми правового регулювання виробництва енергії з альтернативних джерел в умовах адаптації до права ЄС. Право. Х.: НДІ ПЗІР, 2016. С.34-38.
19. Мозальова М.В. Правовий аналіз запровадження енергосервісних контрактів в Україні крізь призму європейського досвіду. Право. Х.: НДІ ПЗІР, 2016. С. 39-44.
20. Energy Law in Europe. National, EU and International Regulation / Edited by Martha Roggenkamp, Catherine Redgwell, Anita Rønne, and Iñigo del Guayo. Oxford, 2007. 456 p.
21. Cameron P. International Energy Investment Law. The Pursuit of Stability. Oxford, 2010. 566 p.
22. Crossley P. Renewable Energy Law: An International Assessment. Cambridge University Press, 2019. 298 p.
23. EU Energy Law. Vol. I / Edited by C. Jones. London, 2006. 276 p.
24. EU Energy Law. Vol. II / Edited by C. Jones. London, 2011. 314 p.
25. Reif L.C. The use of conciliation or mediation for the resolution of international commercial disputes. Canadian business law journal/Revue canadienne du droit de commerce. 2007. P.134-148.
26. Zedalis R. International Energy Law. 2000. 290 p.

Інтернет-джерела

27. Організація економічного співробітництва і розвитку. URL: <http://www.oecd.org>.
28. Світова організація торгівлі. URL: www.wto.org.
29. Національний банк України. URL: <http://www.bank.gov.ua/Balance/index.htm>.
30. Сайт ФАТФ. URL: <http://www.fatf-gafi.org/>.
31. Сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
32. Сайт Конференції ООН з торгівлі та розвитку. URL: www.unctad.org.
33. Сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України. URL: http://me.kmu.gov.ua/control/ur/publish/articlle?art_id.
34. Сайт ОЕПС. URL: <http://www.oecd.org/>
35. Сайт Світового банку. URL: <http://www.worldbank.org/>.
36. Сайт Європейського Союзу. URL: <http://europe.eu.int>.
37. Представництво ООН в Україні. URL: <http://www.un.kiev.ua>.
38. Представництво Європейської Комісії у Україні. URL: <http://www.delukr.cec.eu.int>.
39. Центр Європейських досліджень. URL: <http://eu.org.ua/ipro/>.